

Een boost voor de doorstroom in de groene sector

AIDA is een model uit de marketing-wereld, dat vier stappen beschrijft om een doelgroep aan te zetten tot actie. Op het Clusius College in Noord-Holland gebruikte projectleider Ryanne Sandstra het model om op een slimme manier de groene LOB-activiteiten te structureren, met het doel om de instroom in de groene mbo-opleidingen te vergroten. Hoe ging dat in zijn werk en vooral: heeft het gewerkt?

Zoveel banen, zo weinig studenten. Dat is, kort samengevat, het probleem in de groene sector in de regio Noord-Holland. De instroom op de groene mbo-opleidingen daalde de laatste jaren, niet alleen vanwege demografische redenen (er zijn minder jongeren) maar ook omdat jongeren de sector kennelijk 'niet sexy' vinden en geen idee hebben welke kansen en mooie banen er liggen. Terwijl bedrijven grote behoefte hadden aan jonge werknemers.

Het Clusius College, waaronder acht groene vmbo- en drie mbo-scholen vallen, startte in 2018 een project 'doorstroom vmbo-mbo' om er iets aan te doen. 'Ons doel was tweeledig', zegt projectleider Ryanne Sandstra. 'We wilden de doorstroom vanuit onze vmbo's naar de groene mbo-opleidingen vergroten én we wilden zorgen dat leerlingen bewuster een studie zouden kiezen. Want er zijn nog te veel mbo-studenten die in het eerste jaar uitvallen of switchen naar een andere opleiding – en bovendien is het eigenlijk

zonde als ze een opleiding kiezen waarin nauwelijks baankansen zijn, terwijl elders de bedrijven zitten te springen om jonge mensen.'

Groene sector, Noord Holland... Ik zeg: bollenvelden!

'Dat klopt, maar de groene sector is veel breder. We kiezen daarom ook bewust voor de term 'groen'. Bij 'agrarisch' denk je misschien alleen aan bollenvelden en tractoren, maar de groene sector is heel breed; bloemist/stylist, hovenier, plantenteelt en voeding & technologie vallen er bijvoorbeeld ook onder.'

De sector is bovendien volop in ontwikkeling, zeker op het gebied van technologie. Klimatechnologie in kassen, gps-systemen en drones in de teelt, het valt allemaal onder de groene sector. Maar bijvoorbeeld ook een opleiding 'Maatschappelijke Zorg & Groen' waar studenten worden opgeleid tot begeleider op een zorgboerderij.'

Ryenne Sandstra

Je formeerde eind 2018 om te beginnen een projectteam, waarin van alle vmbo-vestiging iemand vertegenwoordigd is, maar ook mensen van de afdeling PR en Communicatie. Waarom zo'n groot team?

'Mbo- en vmbo-docenten hebben een andere kijk en ieders inbreng is belangrijk om een volledig beeld te krijgen van wat er aan de hand is. PR en Communicatie zijn óók belangrijk om erbij te hebben, want zij doen de voorlichting aan leerlingen en studenten en kunnen vanuit een ander perspectief meedenken: wat zijn de drijfveren van jongeren, wat werkt wel en wat niet? Zij hebben tijdens de projectperiode bijvoorbeeld een pool van studentvoorlichters opgezet, die op vmbo-scholen kunnen komen vertellen over hun studie.

Het team kwam elke zes tot acht weken bij elkaar en we zijn eerst samen de oorzaken in kaart gaan brengen. Hoe komt het dat die doorstroom hapert? Het probleem is vooral: onbekendheid met de groene sector. De leerlingen weten niet wat er allemaal te halen is, maar dat geldt óók voor ouders en zelfs voor onze eigen vmbo-docenten. Bovendien was er structureel nauwelijks samenwerking tussen de vmbo- en mbo-scholen. Vervolgens was de vraag: wat kunnen we doen, waar liggen de kansen?'

Hoe hebben jullie het vervolgens aangepakt?

'We hebben om te beginnen een studiedag georganiseerd voor bijna 400 vmbo-docenten, om ze de opleidingen en arbeidsmarktkansen te laten zien, maar ook om ze enthousiaster te maken voor de groene sector. Ze bezochten een van onze drie mbo-scho-

len en kozen een groen-opleiding waar ze meer van wilden weten. We informeerden ze over de specifieke opleiding, het mbo in zijn algemeen, het baanperspectief en er waren gastlessen en/of een bedrijfsbezoek. Die studiedag heeft meteen al goed gewerkt: uit de evaluatie kwam naar voren dat 80% van de docenten heel enthousiast was. 'Ik heb dit allemaal nooit geweten en de leerling dus ook niet!', was een van de reacties. Dat is natuurlijk precies waar het om gaat.

Daarnaast hebben we een doorlopende leerlijn groen-LOB ontwikkeld. We wilden een LOB-programma waarin we álle jongeren konden meenemen, van leerjaar 1 tot en met leerjaar 4 en waarbij het LOB-portfolio de basis is voor het SLB-portfolio op het mbo.

We hadden intussen enorm veel ideeën en mogelijkheden verzameld voor LOB-activiteiten, en we zochten een kapstok. Die vonden we in het AIDA-model. De afkorting staat voor Attention, Interest, Desire en Action. Het model wordt in de marketing gebruikt om mensen te interesseren voor producten, maar het bleek heel nuttig om het LOB-programma te stroomlijnen, ook omdat de vier letters passen in vier leerjaren. In eerste instantie wil je de leerlingen gewoon eens laten rondkijken, en aandacht vragen voor de groene sector. Vervolgens wil je die aandacht versterken en uiteindelijk volgt actie: het inschrijven bij een vervolgstudie. AIDA was een hele passende manier om het LOB-programma samenhang te geven.' (Zie ook het kader op de volgende pagina).

Kun je een voorbeeld geven van hoe je bestaande activiteiten hebt aangepast?

'Een excursieweek die er al was voor vmbo-leerjaar 2, hebben we opgefrist met bezoeken aan gevarieerdere bedrijven. Daarbij hebben we ook bewust mbo-docenten en -stagebegeleiders betrokken, zij hebben immers veel meer contacten met bedrijven.

Die week hebben we ook gekoppeld aan de voorlichting van de ouders. We hebben hen uitgenodigd om aan het eind van de week de presentaties van hun kind bij te wonen. Op die avond waren er ook ondernemers en beroepsuitoefenaars uit de groene sector aanwezig die vertelden over hun bedrijf of beroep. Die combinatie werkt echt goed. Voor een voorlichting komen ouders vaak niet naar school, maar voor een presentatie van hun kind wél. Veel ouders hebben nog een ouderwets beeld van de sector, dus ik hoorde voortdurend opmerkingen als 'Oh, dat wist ik niet!', of 'Wat komt daar veel bij kijken!' Bijvoorbeeld als het ging over de technologie in de kassen, zoals de sensoren die meten hoe warm of vochtig het is, en de berekening aanpassen.

Nog een punt waar je in eerste instantie misschien niet aan denkt: voor leerjaar 1 zagen we dat er in onze LOB-methode alleen 'grijze' opdrachten stonden, dus opdrachten in de techniek, zorg en economie. Dat vonden we raar: we zijn een groene school en in onze LOB-methode staan geen groene opdrachten? Vanuit het actieplan zijn we met de uitgeverij om de tafel

HET AIDA-MODEL

1. Attention - de aandacht vestigen op de sector Groen

Het doel in deze fase is om aandacht te trekken en de leerling opmerkzaam te maken op wat er allemaal is en kan, in de groene sector. In leerjaar 1 gebeurt dat door opdrachten in de LOB-lessen. Zo'n opdracht is bijvoorbeeld 'Groen beroep onder de loep' - de leerlingen zoeken uit een lijst van zo'n zestig bestaande beroepen een beroep uit en doen daar onderzoek naar, waarna ze het beroep presenteren in een vlog, een poster of presentatie.

2. Interest - de interesse stimuleren

In leerjaar 2 komen een MBO-docent en -student op bezoek in een vmbo-klas en geven een gastles of workshop. Tijdens de excursieweek gaan de vmbo-leerlingen top bezoek bij bedrijven in de groene sector. Ryanne Sandstra: 'Bij de opzet van die excursieweek hebben we de MBO-docenten en stagebegeleiders betrokken. Want die hebben veel contacten met bedrijven die vmbo-docenten niet hebben.'

Bij de voorlichting over keuzevakken voor jaar 3 en 4 zijn ook mbo-studenten en -docenten betrokken, die informatie geven. Zo zien de vmbo-leerlingen dat er, als ze bijvoorbeeld het keuzevak 'Voeding, hoe maak je het' kiezen, ook mbo-opleidingen zijn die daarop aansluiten.

3. Desire - ingaan op de wens om meer te weten te komen

In leerjaar 3 brengen de vmbo-leerlingen een bezoek aan een mbo-school. Misschien begint het bij hen al een beetje te kriebelen: ze weten inmiddels beter wat ze willen en gaan op zoek naar meer informatie. Ryanne Sandstra: 'Op een mbo-school over de vloer komen is heel belangrijk. Leerlingen kunnen de sfeer voelen in de school en studenten en docenten spreken. Het geeft hen later ook een veilig gevoel, als ze ergens al eens geweest zijn.'

4. Action - de leerlingen komen in actie en kiezen een vervolgstudie

In leerjaar 4 gaan de leerlingen onder meer een dag proefstuderen bij een mbo-opleiding die ze zelf uitkiezen. Ze lopen dan een hele dag met een klas mbo-studenten mee. Uiteindelijk maken ze in dit jaar een definitieve keuze en schrijven ze zich in voor hun vervolgstudie.

gaan zitten, er wordt nu aan gewerkt om die methode te vergroenen.'

Praktisch aandachtspunt: de corona-maatregelen. Konden jullie daar een mouw aan passen?

'Vanwege corona konden vorig jaar veel activiteiten voor leerjaar 2 en 3 in de oorspronkelijke vorm niet doorgaan, maar ik ben er ongelooflijk trots op dat het de docenten is gelukt het hele programma om te denken en aan te passen. In plaats van dat alle 800 leerlingen in een doorstroomweek op het mbo langskomen, zijn we omgeschakeld naar een online menukaart met 51 activiteiten die online, op 1,5 meter of individueel gedaan kunnen worden. Een vmbo-klas of individuele leerling kan activiteiten op de menukaart bestellen. Het is dus niet meer grootschalig en allemaal tegelijk, maar maatwerk, op een eigen moment op te pakken, gedurende het hele schooljaar. Er is bijvoorbeeld een online workshop rond het maken van een droogbloemenboekje. Die wordt online gegeven door een mbo-student Groene styling, de vmbo-leerlingen volgen die workshop in de eigen klas; er wordt dan een droogbloemenpakket bijgeleverd.'

De excursies naar bedrijven gebeuren nu in kleine groepjes. Het vergt meer overleg, maar als er ruimte is en de aantallen zijn niet te groot, kan er veel. Het voordeel van de groene sector is dat er veel in de buitenlucht plaatsvindt, of op andere plekken met voldoende ruimte. De lastigste factor is vaak het vervoer, want leerlingen mogen niet met z'n allen in een busje. Bedrijven waar dat een probleem was, hebben ons geholpen om andere bedrijven te zoeken die wel op fietsafstand van de scholen liggen.'

Aan het AIDA-model wordt tegenwoordig ook wel eens een S toegevoegd, van satisfaction, tevredenheid. Dat roept de vraag op: werkt het? Weet je al iets over de resultaten van het project? Kiezen leerlingen al vaker voor een groene mbo-opleiding?

'We zien aan de inschrijvingen dat de doorstroom van onze eigen vmbo's naar de eigen groene mbo-opleidingen dit jaar al omhoog is gegaan, van 18% naar 22%. Dat kan eigenlijk nog niet aan de LOB-activiteiten liggen, dus we denken dat het komt doordat docenten en decanen meer kennis hebben over de vervolgopleidingen. Dat heeft waarschijnlijk invloed op de studiekeuze van de leerlingen.'

Pas na vier jaar kun je écht zien wat het effect is van dit programma op de inschrijving. Maar los daarvan, zien we nu ook al veel meer enthousiasme bij docenten, en veel meer samenwerking en overleg tussen de scholen. Je merkt het ook aan kleinere LOB-onderdelen die verbinding hebben met het AIDA-model. Op een van de vmbo-scholen heeft een techniekdocent bijvoorbeeld een mbo-wall gemaakt, een muur vol met posters van mbo-opleidingen. Het hele programma, maar ook de uitdaging om het 'om te denken' vanwege corona, heeft tot ontzettend veel verbinding

5 TIPS VAN RYANNE SANDSTRA VOOR DE DOORSTROOM VMBO-MBO

1. Formeer een multidisciplinair team

Het samenbrengen van zo'n multidisciplinair projectteam is op zich al een enorme uitdaging, qua roosters (het team komt elke zes tot acht weken bij elkaar). 'Maar ik zou het iedereen aanraden', zegt Ryanne Sandstra. 'Betrek behalve vmbo- en mbo-scholen ook mensen van de afdeling PR en communicatie erbij, zodat je echt multidisciplinair kunt brainstormen en samenwerken.'

2. Werk samen, maar laat deelnemende scholen vrij om het op hun eigen manier te doen

'Maak duidelijk wat er moet gebeuren, maar geef iedereen de ruimte om daar z'n eigen draai aan te geven, bijvoorbeeld in de LOB-les of in een eigen project.'

3. Waardeer je eigen 'ambassadeurs'

'We hebben voor de studiedag bewust alle vmbo-docenten uitgenodigd, ook bijvoorbeeld de docenten Duits of Geschiedenis. Want elke docent kan een rol spelen in de toekomst van een kind. Bovendien, veel docenten zijn ook mentor. Als zij niet weten welke mooie kansen en interessante ontwikkelingen er zijn in de sector groen, kunnen ze het ook niet aan hun leerlingen vertellen.'

4. Betrek het bedrijfsleven erbij

'Het bedrijfsleven staat er echt voor open om te helpen, bijvoorbeeld tijdens ouderavonden of in de vorm van gastlessen en excursies. Die 'beleving' is voor de leerlingen fantastisch, maar voor de docenten ook.'

5. Tot slot: denk in kansen

'Ook in tijden van corona. Ga altijd uit van de vraag: 'Wat kan er wél?''